

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

STAPPENPLAN*

Gezondheidsbevordering statushouders: Wat is er lokaal nodig?

De gezondheid van statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) is net als bij andere burgers positief te beïnvloeden. Inzetten op preventie, tijdig signaleren van gezondheidsproblemen en risico's, en het versterken van de veerkracht bepalen in sterke mate de ontwikkeling van gezondheid. Een goede gezondheid is een belangrijke voorwaarde voor participatie in de samenleving. Uit het verleden weten we dat het wenselijk is dat er gelijktijdig wordt ingezet op integratie, participatie en behoud van gezondheid en veerkracht. Hoe zorg je als gemeente dat gezondheidsproblemen zo veel mogelijk worden voorkomen?

Deze handreiking biedt u handvatten om een integrale lokale aanpak te ontwikkelen voor gezondheidsbevordering van statushouders. Een aanpak die bestaat uit samenwerking rond preventie, zorg en ondersteuning en die gezondheid verbindt met andere domeinen zoals wonen, integratie en participatie. Door het bevorderen van de gezondheid van statushouders bespoedigt u hun integratie en versterkt hun veerkracht. Daarmee kunt u het risico beperken dat statushouders onderdeel worden van de bevolkingsgroep met gezondheidsachterstanden en worden (complexere) zorgvragen op de langere termijn voorkomen.

Hieronder vindt u relevante informatie en een stappenplan.

Wij raden u ten eerste aan eerst kennis te nemen van de recent verschenen rapporten van Pharos en van de notitie van GGD GHOR Nederland, te weten:

1. Kennissynthese gezondheid van nieuwkomende vluchtelingen en indicaties voor zorg, preventie en ondersteuning (mei 2016);
2. Zorg, ondersteuning en preventie voor nieuwkomende vluchtelingen: Wat is er nodig? (mei 2016)
3. Notitie 'De gezondheid van vluchtelingen in gemeenten: preventie centraal' van GGD GHOR Nederland (februari 2016).

Zie voor de rapporten van Pharos: <https://vng.nl/onderwerpenindex/asiel/asielbeleid-en-integratie/nieuws/rapporten-opgeleverd-over-gezondheid-vluchtelingen>

Zie voor de notitie van GGD GHOR Nederland: <http://www.ggdghorkennisnet.nl/thema/vluchtelingen-en-andere-nieuwkomers-in-nederland/publicaties/publicatie/14196-notitie-gezondheid-vluchtelingen-in-gemeenten-preventie-centraal>

Stappenplan bevorderen gezondheid statushouders

Dit stappenplan gaat uit van de gedachte dat u aan het begin staat van het ontwikkelen van een proactieve aanpak gericht op het bevorderen van de gezondheid en veerkracht van nieuwe statushouders in uw gemeente. Mogelijk heeft u sommige stappen al gezet.

Algemene tips:

- Verbind de verschillende gemeentelijke domeinen en ambtenaren die zich bezig houden met statushouders, zowel qua beleid als praktijk.
- Verbind gezondheidsbevordering statushouders met het regulier gezondheidsbeleid.
Zie: <https://www.loketgezondleven.nl/gezonde-gemeente>
- Bepaal wat op welk schaalniveau kan worden gedaan (gemeente, wijk of regio). Dit is afhankelijk van grootte van uw gemeente, lokale situatie en samenstelling groep statushouders.
- Sluit zoveel mogelijk aan bij bestaande verantwoordelijkheden, structuren en initiatieven.
- Betrek maatschappelijke organisaties en burgerinitiatieven.
- Bevorder samenwerking tussen professionals onderling en tussen professionals en maatschappelijke begeleiding.

1 Neem als gemeente regie op dit onderwerp

Het is belangrijk dat de gemeente regie neemt en een plan maakt voor integrale aanpak om de gezondheid en veerkracht van statushouders te bevorderen. Het is van belang om heldere afspraken te maken wie wat gaat doen. Kies waarin u als gemeente de regie neemt en wat al is belegd bij of belegd kan worden bij anderen, zoals gezondheids- en maatschappelijke organisaties. Hiermee voorkomt u dat alle goede bedoelingen en intenties hun doel voorbij schieten.

Dat betekent dat de gemeente voor de inrichting en coördinatie van de integrale preventieve en gezondheidsbevorderende lokale aanpak:

- Een lokale en regionale sociale kaart samenstelt of laat samenstellen;
- De betrokken en benodigde ketenpartners bij elkaar haalt en samen in kaart brengt om welke (risico) groepen statushouders het gaat in de gemeente, welke gezondheidsrisico's er zijn, welke vraagstukken zich aandienen en (zie stap 2);
- Kansen en risico's bespreekt met ketenpartners en de gezamenlijke doelen bepaalt. Heldere afspraken maakt met alle partners over wie welke verantwoordelijkheid draagt ten aanzien van de gezamenlijke lokale integrale preventieve aanpak (wie geeft bijvoorbeeld welke gezondheidsvoorlichting). Denk hierbij aan huisartsen, GGD, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijke begeleiding (zoals VluchtelingenWerk), vrijwilligers, buurtinitiatieven, scholen, wijkteams, werk en inkomen en woningbouwverenigingen/huisvesting.
- Vooral ook statushouders zelf betreft; praat niet over maar met hen.
- Afspraken maakt met alle partners over toegankelijkheid van de zorg, intakes, huisbezoeken, vroegsignalering, verwijzing, in beeld houden van kwetsbare statushouders en gezinnen en monitoring.
- Zorgt voor afstemming over het bieden van individuele en collectieve voorlichting door gemeente, zorgorganisaties en maatschappelijke organisaties. Zorg er daarbij voor dat informatiefolders, bijeenkomsten etc. afgestemd zijn op de (gezondheids)vaardigheden en het opleidingsniveau van de verschillende doelgroepen statushouders (kinderen, jongeren, volwassenen, hoog- dan wel laag opgeleid). Hiervoor benut de gemeente zo veel mogelijk de landelijk beschikbare informatie.
- Inzichtelijk heeft of de randvoorwaarden aanwezig zijn, zoals voldoende capaciteit, mogelijkheid om tolken in te zetten en goede intakes te doen.
- Benodigde informatie ontsluit over aanpalende onderwerpen, zoals onderwijs (zoals jeugdgezondheidszorg op scholen), werk, inkomen, dagbesteding etc. en beschikbaar stelt voor ketenpartners en omgekeerd informatie over preventie en zorg beschikbaar stelt aan andere domeinen (zodat bijvoorbeeld medewerkers werk en inkomen weten hoe zorg kan worden geregeld voor de statushouder die door gezondheidsproblemen niet deel zou nemen aan taal en inburgering).

2 Breng goed in kaart wie de nieuwe statushouders zijn

- Zorg voor een overzicht met (risico)informatie over de samenstelling van de nieuwe groep statushouders naar land van herkomst, leeftijd, geslacht, datum aankomst in Nederland, opleidingsniveau, gezinssamenstelling (naar gemeente of bij grote gemeenten naar wijk). Zorg ervoor dat dit overzicht regelmatig geactualiseerd wordt en beschikbaar is voor betrokkenen.

3 Betrek statushouders van meet af aan bij de plannen en bij de uitvoering

Welke vragen leven er rond gezondheidszorg? Geef statushouders een actieve rol bij voorlichting, activering en andere initiatieven.

4 Start met het beter wegwijs maken van statushouders

zodat ze zich van meet af aan in ons systeem van preventie en zorg goed kunnen bewegen. Voor eigen regie en zelfredzaam zijn is dit een voorwaarde.

- Regel effectieve en laagdrempelige voorlichting en gezondheidsbevordering en gebruik hierbij vooral de eigen (digitale) communicatiekanalen van statushouders
- Zorg dat informatie, bijeenkomsten etc. afgestemd zijn op de (gezondheids)vaardigheden en het opleidingsniveau van de verschillende doelgroepen statushouders (kinderen, jongeren, volwassenen, hoog- dan wel laag opgeleid).
- Betrek ook bij deze stap nadrukkelijk de statushouders zelf. Geef hen een actieve rol bij voorlichtingsbijeenkomsten en andere initiatieven, zet ook sleutelpersonen in.
- Zie er op toe dat betrokken organisaties ook lastige onderwerpen zoals seksualiteit, man-vrouwverhoudingen, geweld, opvoeding en omgaan met psychische problematiek bespreekbaar maken.
- Houd bij al deze zaken rekening met een cultuur sensitieve benadering

5 Regel goede samenwerking rondom kwetsbare statushouders (zoals gezinnen, alleenstaande jongeren en statushouders zonder opleiding).

- Maak ketenpartners die een belangrijke rol vervullen bij vroegsignalering attent op hun rol; scholen, de jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, wijkteams, verloskundigen, apothekers en huisartsen.
- Bepaal wat nodig is wat betreft opvoedondersteuning, maak afspraken over de inzet van wijkteams en breng risicojeugd in beeld.

6 Neem statushouders op in lokaal gezondheidsbeleid en neem de gezondheid van statushouders mee in beleid

op andere terreinen (werk & inkomen, huisvesting). Zorg voor een goede verbinding tussen beleidsterreinen.

Vragen?

Mail naar het OndersteuningsTeam Asielzoekers en Vergunninghouders: otav@vng.nl

*Dit stappenplan is een uitwerking van afspraken die zijn gemaakt in het Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom april 2016 (zie passage bij 2.3.5)